

Hejtmánkovice

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Broumov

Nadmořská výška: 418 m n. m.

Počet obyvatel: 580

Adresa URL: www.hejtmankovice.cz

Okres: Náchod

GPS souřadnice: 50.599252N, 16.299444E

První pís. zmínka: 1296 (728 let)

PSČ: 550 01

Historie obce Hejtmánkovice

Obec Hejtmánkovice vznikla krátce po osídlení Broumovska ve 13. století. Přibližme si nejdříve situaci v tomto období, v době kolonizace okrajových území naší vlasti. Pohraničními hvozdy vedla obchodní stezka ze Slezska do centra Čech a k její ochraně byla zřízena tvrz - počátek města Broumova. Oblast na pomezí Čech a Slezska („újezd v širé pustině mezi lesy a horami zvaný Police"), daroval roku 1213 Přemysl I. Břevnovskému klášteru. Tento akt je považován za založení kláštera v Polici nad Metují. Klášter si činil nároky i na pusté území za Stěnami, rozpory mezi světskou mocí a církevními nároky řešil opat Martin koupí zdejšího panství roku 1266 za 220 hřiven stříbra. Protože kraj byl strategicky důležitý a neosídlený, povolal král Přemysl Otakar II. osadníky ze středního Německa, v té době přelidněného. První osídlenci přišli ze slezské strany, odkud byla cesta schůdnější. Osídlování a následující život oblasti se řídily německým právem. Na přidělování půdy dohlíželi úředníci - lokátoři, osídlenci měli právo půdu odkoupit s právem dědění. Za přiděl půdy 5 - 10 ha zaplatili zálohu 10 stříbrňáků a další splácení měli odloženo až za 16 let. Majitelé půdy byli povinni odvádět dávky a zásobovat řemeslníky a bezzemky, usídlené v osadě u kláštera. Část pozemků byla od dávek osvobozena, aby začínající rolníci měli dostatek pro svou osobní potřebu. Lokátoři převzali funkci fojtů. Fojt (něm. Voigt z latinského advocatus) byl původně podle německého práva zástupce obyvatel před světským soudem, před který nesměla církevní vrchnost předstoupit, měl vůči prostým lidem určité pravomoci a oni byli vůči němu v podřízeném (klientském) vztahu. Teprve později byl v obci ustanoven starosta - šolc (něm. Scholz) se soudní pravomocí. Kolem roku 1296 vznikají dvě osady. Voigtsdorf asi v místech od kovářny k mostu a Voigtsbach od mostu dolů, těsně u broumovských hradeb. O něco později vznikají v horní části vlastní Hejtmánkovice, sice menší, ale s vlastním starostou - šolcem. Podle pověsti pochází jméno Hejtmánkovic od zakladatele - holandského hejtmána Wekanyho, zajatého ve válce a věnovaného s ostatními 3000 zajatci císařem Fridrichem českému králi, druhá verze odvozuje jméno od prvního šolce jménem Heitfolk. V dochovaných zápisech je jméno obce v mnoha podobách, od Haitfolksdorf v zápisech opata Bavora až po poslední Hauptmansdorf, kterému odpovídá i česká podoba. V roce 1406 bylo na Broumovsku 13 obcí, Voigtsdorf s 12 usedlostmi a Hauptmansdorf s 9 usedlostmi patřily k menším. Ke spojení obou obcí došlo ve druhé polovině 17. století. Broumovsko včetně Hejtmánkovic tvořilo relativně uzavřenou oblast, do níž pochopitelně zasahovaly okolní události - selská povstání, náboženské spory, vznik průmyslu, evropské války. Dne 30. srpna 1790 projížděl Hejtmánkovicemi J. W. Goethe a jejich jméno se ocitlo v jeho cestovním deníku. Světovou proslulost získaly Hejtmánkovice dne 14. července 1847, kdy na jejich území dopadl meteorit - větší část tzv. broumovského meteoritu, který je dnes v Národním muzeu v Praze. Menší část dopadla v Křinicích.

Ottův slovník naučný udává k roku 1890 u hesla Hejtmánkovice 1240 obyvatel, trojtřídní škola, mlýn, vápenice, tkalcovství. Dále byla v Hejtmánkovicích řada řemeslníků, hostinců (nejpopulárnější byla restaurace „v Ráji“), v původně zemědělské obci bydlili i tovární dělníci.

Obyvatelstvo bylo v této době výhradně německé, blízkost jazykové hranice ale vedla ke stálým stykům s Čechy - obchodníky, řemeslníky, sezónními zemědělskými dělníky a podobně. Vzájemné styky se jevily z obou stran jako přirozené a bezproblémové. Velmi důležitou formou styků byl tzv. handl, posílání dětí do druhého jazykového prostředí. Měl tři základní formy: výměna dětí mezi dvěma rodinami (obvykle na rok), placený pobyt dítěte, které zde chodilo do školy (to byl případ Aloise Jirásky) a nejméně oblíbený pobyt dítěte, které si muselo ubytování a stravu odpracovat. Děti se naučily cizímu jazyku (i když v případě svérázného broumovského dialektu to působilo problémy, jak např. uvádí Alois Jirásek) a zvláště výměna dětí vedla k trvalým přátelským stykům mezi rodinami. Další příležitostí ke vzájemným stykům byla vojenská služba.

